

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D.C.

przeciwko V. w W. (Niemcy)

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 października 2021 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 2 października 2018 r., sygn. akt VI ACz [...],

zawiesza postępowanie kasacyjne.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 2 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił zażalenie powoda – D.C. (reprezentanta grupy) od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 listopada 2017 r. odrzucającego pozew w postępowaniu grupowym.

Powód (reprezentant grupy), który wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego, zmarł w toku postępowania kasacyjnego (po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania).

W piśmie z dnia 30 czerwca 2021 r. adw. J.D. zgłosił udział nowego reprezentanta grupy – D.D. oraz złożył m.in. pełnomocnictwo udzielone mu przez tego reprezentanta, oświadczenie D.D., że działa w charakterze reprezentanta grupy, umowę nowego reprezentanta grupy z pełnomocnikiem, oświadczenia większości (37) członków grupy o wyrażeniu zgody co do osoby nowego reprezentanta i oświadczenia trzech członków o wystąpieniu z grupy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 446; dalej - „Ustawa”) w zakresie nieuregulowanym w Ustawie co do zasady stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - kodeks postępowania cywilnego, w tym dotyczące zawieszenia i podjęcia postępowania. Potrzebę ich odpowiedniego stosowania dostrzegano w orzecznictwie jeszcze przed zmianą art. 24 ust. 1 Ustawy, dokonaną ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (Dz.U. poz. 933 ze zm.), wskazując, że ilekroć sięganie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego okazuje się w postępowaniu grupowym niezbędne, tylekroć sąd - z zastrzeżeniem przepisów wyraźnie wyłączonych w art. 24 ust. 1 *in fine* Ustawy - musi to czynić, a konieczność modyfikacji interpretacyjnych lub zabiegów dostosowawczych nie może stać temu na przeszkodzie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 28/11, OSNC 2012, nr 1, poz. 9; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2019 r., V CSK 596/17, niepubl.).

W myśl art. 4 ust. 3 Ustawy reprezentant grupy prowadzi postępowanie w imieniu własnym, na rzecz wszystkich członków grupy. Powodem w postępowaniu grupowym jest zatem reprezentant grupy, który działa jako zastępca pośredni i w ramach podstawienia procesowego jest stroną postępowania w znaczeniu formalnym, natomiast członkowie grupy zajmują pozycję właściwą

stronie w znaczeniu materialnym. W konsekwencji, śmierci reprezentanta grupy nie można kwalifikować - choćby tylko odpowiednio - jako braku w zakresie zdolności procesowej podlegającego uzupełnieniu w trybie art. 70 § 1 k.p.c., lecz należy zrównać ją w skutkach ze śmiercią strony, która zgodnie z art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. powoduje konieczność zawieszenia przez sąd postępowania z urzędu. Nie oznacza to jednak, że kodeksowy reżim prawny dotyczący zawieszenia i podjęcia postępowania (art. 180 § 1 pkt 1 k.p.c.) może zostać zastosowany wprost, gdyż sprzeciwia się temu pozycja procesowa reprezentanta grupy oraz specyfika postępowania grupowego. W doktrynie zwraca się uwagę, że w przypadku śmierci osoby piastującej funkcję zarządcy, kuratora spadku lub syndyka przy jednoczesnym utrzymaniu zarządu majątkiem, w miejsce dotychczasowych piastunów nie wchodzi następcy tych osób w świetle prawa materialnego, lecz następcy w zakresie sprawowanej funkcji, która nie ustaje. Sytuacja, w której umiera reprezentant grupy, jest zbliżona do tych przypadków pod względem konstrukcyjnym, dlatego też należy przychylić się do poglądu, że w miejsce zmarłej osoby sprawującej funkcję reprezentanta grupy nie mogą wstąpić jej spadkobiercy, a jedynie następca w zakresie sprawowanej funkcji.

Ustawa nie reguluje wprost trybu powołania owego następcy (nowego reprezentanta grupy) w razie śmierci dotychczasowego reprezentanta grupy, co jest równoznaczne z istnieniem w tym zakresie luki ustawowej. Zgodnie z sugestiami doktryny lukę tę należy wypełnić przez analogiczne zastosowanie art. 18 ust. 1 Ustawy, który normuje tryb zmiany reprezentanta grupy, przewidując, że zmiany reprezentanta dokonuje sąd na wniosek więcej niż połowy członków grupy. *Per analogia* oznacza to, że w razie śmierci reprezentanta grupy jej część - choćby stanowiąca „więcej niż połowę członków” - nie może powołać nowego reprezentanta samodzielnie, za czym przemawia także okoliczność, iż zgodnie z art. 6 ust. 2 Ustawy początkowo zgodę co do osoby reprezentanta grupy musi wyrazić każdy z członków grupy. W konsekwencji trzeba stwierdzić, że D.D. wskazany w piśmie z dnia 30 czerwca 2021 r. jako nowy reprezentant grupy nie może działać w takim charakterze jedynie w oparciu o wybór dokonany przez większość członków grupy, w tym nie może ustanowić obowiązkowego pełnomocnika (art. 4 ust. 4 Ustawy).

Zważywszy, że *in casu* do śmierci reprezentanta grupy doszło na etapie postępowania kasacyjnego, Sąd Najwyższy pozostaje właściwy - podobnie jak w przypadkach określonych wprost w art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. - do zawieszenia postępowania kasacyjnego i podjęcia go wraz z ustaniem przyczyny zawieszenia, co wymaga ustanowienia nowego reprezentanta grupy. W okolicznościach niniejszej sprawy do ustanowienia tego reprezentanta konieczne jest złożenie przez więcej niż połowę członków grupy wniosku o jego ustanowienie przez Sąd Najwyższy. Wniosek ten powinien odpowiadać wymaganiom ogólnym dotyczącym pisma procesowego oraz wymaganiom określonym w art. 18 ust. 1 Ustawy, tj. wskazywać proponowanego reprezentanta grupy oraz zawierać jego oświadczenie o wyrażeniu zgody na bycie reprezentantem. Przy czym, stosownie do regulacji art. 87¹ § 1 k.p.c., wniosek ten objęty jest przymusem adwokacko-radcowskim. Dopiero z chwilą powołania reprezentanta przez Sąd Najwyższy dojdzie do następstwa w sferze sprawowanej funkcji (funkcji reprezentanta grupy), co umożliwi podjęcie zawieszonego postępowania zgodnie z art. 180 § 1 pkt 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 24 ust. 1 Ustawy.

Z tych względów, na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 24 ust. 1 Ustawy, Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.